

Dagthema: De kracht die in mijn hart woont

Overweging 27 februari – Diana Vernooij

“...vrouwen bracht betrof het afschaffen van kind huwelijken, het eindigen van besnijdenis van meisjes, en het introduceren van scholing en praktische kennis en persoonlijkheidsvorming ...”

Lezing uit de Psalmen

Openingstekst – Wendell Berry

Voor even verblijf ik
in de genade van de wereld
en ben vrij.

Lied: *H. Oosterhuis / T. Löwenthal*

De woorden die wij spraken tot elkaar,
haastige harde lieve onverstane,
de nacht die wij verzwegen voor elkaar,
de bange dromen, de doorluchte wanen,
de dagen die wij gingen met elkaar
in donker woud door schaduwlichte lanen.

De mensen die wij werden één voor één,
spelende handen helderziende ogen,
lichamen stromend water steen en been
vurige zielen vonken mededogen,
die ene die wij zijn en anders geen,
die anderen die wij nog worden mogen.

Dit niets dat overleeft ternauwernood,
dit alles dat ik ben in vrees en beven,
dit enig hier nu tegen doem en dood,
dit korte, lichte, lange eigen leven
dat wij ontvangen als genadebrood,

dat ons gegeven is en blijft gegeven.

Welkom en inleiding

Goedemorgen lieve mensen, hartelijk welkom, mensen thuis, mensen hier in de Duifkerk – fijn dat jullie er zijn – goed weer samen te komen.

We kunnen elkaar niet zien – dus ik noem even een paar mensen thuis: Mensen hier in de Duif: we zijn met een stuk of 30. Maar of je nu een oude getrouwe bent of net piep komt kijken: je bent welkom in deze warme gemeenschap van bevlogen mensen! We zijn hybride, we blijven hybride dankzij de onvolprezen Erwin zet zijn ondersteuning van Marc en anderen en vanaf volgende week weer met het kerkkoor. Fijn jullie weer te zien.

Precies twee weken geleden kwam ik op een zeer koude zondagochtend aan op Schiphol na een reis van 3 weken in de voetsporen van mijn tante Jeanne, sr. Humiliana, missionaris van Onze Lieve Vrouw van Afrika, in de volksmond de Witte Zusters genoemd vanwege hun prachtige lange witte gewaden. Ik ben naar haar vernoemd, we hebben allebei de doopnaam Adriana en zij was mijn jeugdheldin. De foto op de voorkant van het boekje heb ik gemaakt van het verlaten moederhuis van de allereerste missiepost waar mijn tante in 1951 is begonnen, in Kagunguli op het eiland Ukerewe in het Victoriameer in Tanzania. Het is een foto en een plek die mij weemoedig stemt. Daar is geleefd en met passie gewerkt – er is verval van de oude vormen en er is erfenis, er is zoveel gegeven, doorgegeven.

Nu ik 2 weken na mijn reis voorga hier in De Duif kon ik van niets anders mijn thema maken dan van die reis, die prachtige, indrukwekkende zoektocht naar de erfenis van mijn tante en haar medezusters waar ik nog vervuld van ben.

Er was een directe reden waarom ik die reis nú maakte – over 2 weken ontvang ik de Zenpeacemakersintenties, dat wil zeggen – ik neem de 16 leefregels aan van de Zen Peacemakers, een religieuze beweging die maatschappelijke betrokkenheid en spiritualiteit als één ziet.

Ik organiseer in dat kader een weekend waarin ik samen met een andere vrouw de intenties aanneem. Het thema is onze spirituele erfenis van vrouwen, of dat nu boeddhisme, christendom of islam is. En de welluidende titel is: “Godgewaagde meiden en toegewijde tantes”. Ook daar zal ik over mijn reis langs de voetsporen van mijn tante vertellen.

En terwijl er een oorlog woedt in Oekraïne en iedereen het hart vasthoudt, besef ik dat mijn hart nog in Tanzania verblijft en het moet er dus over gaan. Ik hoop dat het jullie inspireert zelf ook na te denken over je eigen spirituele wortels, de voorbeelden die je uit je jeugd heb meegekregen. Zoek ze op, stof ze af en bekijk ze met nieuwe ogen.
En laten we ondertussen blijven kijken en bidden voor Oekraïne.
Noud-Lodewijk en ik wensen ons allen een goede viering toe!

Gebed om kracht

Er is een kracht die geest is en leven,
licht en waarheid en grenzeloze ruimte.
Zij omvat alle activiteit en verlangen,
alle geuren en smaken.
Deze kracht is het die het hele universum ontvouwt
en in stilte alles lief heeft.
Dit is de kracht die in mijn hart woont.

Lied:

H. Oosterhuis / A. Oomen

Een schoot van ontferming is onze God.
Hij heeft ons gezocht en gezien
zoals de opgaande zon aan de hemel.
Hij is ons verschenen toen wij in
duisternis waren, in schaduw van dood.
Hij zal onze voeten richten op de
weg van de vrede.

Lezing Psalm 92

Het is goed de Eeuwige te loven,
uw naam te bezingen, Allerhoogste,
in de morgen te getuigen van uw liefde
en in de nacht van uw trouw,
bij de klank van de tiensnarige harp
en bij het ruisend spel op de lier.
U verheugt mij, Zachtmoedige, met uw daden,
ik juich om wat uw hand verricht.

Hoe groot zijn uw daden, Krachtige en Tedere,

hoe peilloos diep uw gedachten.

Het dringt tot de dommen niet door
en dwazen kunnen het niet vatten:
dat de wettelozen als onkruid gedijen
en de onrechtvaardigen bloeien
alleen om te worden verdelgd, voor altijd.

U, Onnoembare, bent eeuwig verheven,
maar uw vijanden, Dierbare,
uw vijanden gaan te gronde
en wie onrecht doen, worden verstrooid.

U geeft mij de kracht van een wilde stier,
met pure olie ben ik overgoten.
Mijn oog ziet op mijn aanvallers neer,
mijn oor hoort de angstkreet van mijn belagers.

De rechtvaardigen groeien op als een palm,
als een ceder van de Libanon rijzen zij omhoog.
Ze staan geplant in het huis van de Liefdevolle,
in de voorhoven van onze God groeien zij op.
Zij dragen nog vrucht als ze oud zijn
en blijven krachtig en fris.

Zo getuigen zij dat de Geliefde recht doet,
mijn rots, in wie geen onrecht is.

Kings return – Ave Maria

<https://www.youtube.com/watch?v=dRzI8y-EJJO>

Overweging

Een Afrikaanse religieuze van de missiecongregatie Onze Lieve Vrouw van Afrika vertelde me dat zij als jong meisje gebiologeerd was door de verschijning in haar dorp van vrouwen in witte gewaden en witte sluiers. Ze kwamen lesgeven over schoon water, over gezondheid en voeding én ze kwamen op huisbezoek, schoven aan bij de vrouwen in hun hutten en ze luisterden. Deze vrouwen werden moeder genoemd, en zo wilde zij ook wel

moeder zijn! Ze raakten bij haar uit beeld en pas veel later, toen ze het opgegeven had om naar deze moeders te zoeken, ontdekte ze dat de zusters waar ze bij ging intreden deze zelfde Witte Zusters geweest waren. Hun witte kleren waren verdwenen na Vaticanum 2 in de jaren '60 voor een moderner habijt.

Mijn tante Jeanne was ook zo'n Witte Zuster in witte gewaden, toen ze haar missionarissenleven startte in Tanzania op het eiland Ukerewe. Op de foto op de voorkant van het boekje zien we de restanten van het moederhuis in Kagunguli op Ukerewe, dikke muren en een waranda als bescherming tegen de zon – dit is het allereerste huis in Tanzania waar het avontuur van mijn tante startte, 5 jaar voor mijn geboorte.

Ik ondernam een reis met mijn vriendin Anne-Marie, die in Afrika woont. We zijn gesteund door een Afrikaanse Witte Zuster alle voormalige missieposten van mijn tante langs geweest, hebben de scholen en gezondheidsposten bezocht waarvoor zij werkte en we hebben gezien wat ervan geworden is. Sommige posten zijn doorgezet door de Afrikaanse vrouwencongregaties die opgezet zijn door de Witte Zusters, en sommige posten zijn door de overheid overgenomen. En de restanten van dit verlaten moederhuis van de foto, in het prachtige dorp Kagunguli, ontroerden me. Ik voelde er de aanwezigheid van mijn tante.

Ik was op zoek gegaan naar de erfenis van mijn tante, van de Witte Zusters waar zij deel van uitmaakte, en daarmee van mijn eigen spirituele en maatschappelijk betrokken opvoeding. Ik had veel voorbereid, het archief benaderd en stukken gelezen, foto's van mijn tante in Afrika vergroot en geprint, informatie per missiepost bijeengezet en contacten gelegd – maar toen ik er eenmaal was, toen moest ik het stuur loslaten. De Afrikaanse Witte Zuster die met ons mee was, sr. Angela, regelde alle dagelijkse contacten. Het voornaamste dat wij moesten doen was ontvangen, meegaan, aanwezig zijn, praten met degenen die wij bezochten. We sliepen bij de congregaties en werden overgedragen aan de volgende congregatie. Het enige dat we deden was behendig om de mannen heen zien te komen die ons vooral als een wandelende portemonnee zagen. Karibu, karibu sana – welkom, hartelijk welkom, werd steeds herhaald. En ja, ik voelde me welkom, zeer welkom bij de zusters.

De spirituele erfenis die ik naast de gebouwen en voortgezette scholen en ziekenhuizen heb gezien was het verhaal dat veel verschillende Afrikaanse vrouwen vertelden over mijn tante en over de Witte Zusters. En dat was ongeveer dit:

- Ze luisterden naar ons. Ze leerden onze taal verstaan en spreken en ze luisterden naar onze verhalen;
- Ze waren vriendelijk, ze waren geduldig en ze hadden kennis en onderwezen ons, ze leerden ons vaardigheden;
- Ze herhaalden wat ze ons wilden leren, ze zeiden dat we het konden, ze schreeuwden nooit en noemden ons nooit “dom”, ze bemoedigden ons net zolang tot we het konden op onze manier.

Mama Helena, de voormalige kokkin van het ziekenhuis, en Mama Benji, een voormalig verpleegster, waren 2 oudere dames in het dorp Sumve die zich mijn tante herinnerden als strikt maar tegelijk heel vriendelijk en mild en ze vertelden dat mijn tante goed overweg kon met de Afrikaanse werkers. Mama Benji woonde in een klein huisje, ze had nooit willen trouwen omdat ze nu zag door het onderwijs dat ze had gekregen dat ze als vrouw ook waardig was een eigen leven te leiden – en ze wilde niet het risico lopen om zoals haar moeder mishandeld te worden door een man. Mama Helena had 9 kinderen en vele kleinkinderen. Ze woonde op een groter erf en gaf me een levende kip mee, als cadeau voor mijn tante. Toen ik vertelde dat deze was overleden – mocht ik hem hebben. Daar stond ik met een levende kip, ze hebben toen maar een doos gezocht voor ons om de kip in te doen. En hoe onhandig ik me er ook mee voelde, de kip is geslacht en geplukt en we hebben haar smakelijk opgegeten, een paar dagen later.

De missie van de katholieke paters en zusters startte eind 19e eeuw en volgde het spoor van de koloniale veroveringen. De missie had tot doel de Afrikanen te verheffen, Europese waarden en normen bij te brengen, de ware religie te verbreiden – met alle goede en minder goede bedoelingen. Er werd Europese cultuur ingevoerd en Afrikaanse cultuur vernietigd. Het bracht naast vooruitgang ook onderwerping en aangeleerde afhankelijkheid. De verbetering die het vrouwen bracht betrof het afschaffen van kind huwelijken, het eindigen van besnijdenis van meisjes, en het introduceren van scholing en praktische kennis en persoonlijkheidsvorming. De Witte Paters hadden de parochies en verkondigden het woord, en de Witte Zusters kwamen bij de vrouwen aan huis, ze waren betrokken en luisterden. In Kagunguli op het

eiland Ukerewe richtten zij de eerste, of een van de eerste scholen in Tanzania voor meisjes op: een kostschool. Zeker een tiental inmiddels gepensioneerd belangrijke vrouwen in Tanzania zijn gestart op deze school zoals de vrouw van Julius Nyerere, en Gertrude Mongella een van de eerste vrouwelijke ministers van het land. Op Ukerewe spraken we met een ongetrouwde vrouw zonder kinderen, wat bijzonder is voor Tanzania. Zij was geschoold op Ukerewe en in Sumve, en was haar leven lang onderwijzeres, en uiteindelijk hoofd van de school waar ze begon. Zij was ook weer zo'n lijn naar mijn tante Jeanne.

Er zijn nog meer erfenissen: de Witte Zusters hebben lokale zustercongregaties opgericht voor alleen Afrikaanse vrouwen. Wilden ze geen Afrikaanse vrouwen in eigen gelederen opnemen uit een soort apartheid? Ook in hun mildheid naar de Afrikaanse vrouwen toe, beschouwden de zusters zich (zeker in het begin) toch superieur. Of wilden ze zorgen voor krachtige Afrikaanse congregaties, waar zij als Europese vrouwen zich van zouden kunnen terugtrekken? Waarschijnlijk gingen beide intenties samen op en hebben geleid tot de praktijk die er nu is: groeiende Afrikaanse congregaties waar meisjes graag willen toetreden omdat ze kunnen studeren, een beroep kunnen leren en wat betekenen voor de wereld. We hebben bij twee van deze vestigingen van de Mabinti Sisters of Maria in Tabora en Dar es Salaam gelogeed. Wat bij ons al bijna helemaal verleden tijd is, is hier springlevend: groepen vrouwen die samenleven in een kloosterritme, in habijt, samenwerkend in scholen en ziekenhuizen om de noden van de mensen te verlichten.

Ik had me goed voorbereid en ingelezen en van te voren contacten gelegd. Maar de weken voor ik ging was ik gespannen geweest, angstig ook tot en met nachtelijke hartkloppingen. Naast het hele Covid-avontuur van testen en mogelijk quarantaine, vroeg ik mezelf af of dit geen kansloze missie was. Mijn tante was er al bijna 45 jaar weg. De mensen zagen me komen, zonder geld ingezameld te hebben, alleen maar met vragen naar het verleden.

Met alles wat me bekend was ben ik met lege handen gegaan en met de wens om de plekken te mogen bezoeken, de geschiedenis en het werk van mijn tante te mogen eren. En toen werd deze wens begrepen, beantwoord, gewaardeerd. Wij werden geëerd, rondgeleid, te eten gegeven, warm water

gegeven en een lekker bed. Ik voelde me gedragen als een koningin, vol vreugde.

Deze vreugde in mij bleef, en die is er nog steeds. En deze vreugde is de reden dat ik psalm 92 uitgekozen heb, een jubelzang om te getuigen van liefde in de morgen en van trouw in de nacht, verheugd om alle daden van gerechtigheid en goedertierenheid die de wereld aan elkaar rijgen. Het is een vreugde van dankbaarheid en vervulling die ik in me koester.

Voor mij is misschien wel de belangrijkste spirituele ervaring van deze reis te beseffen dat gedragen zijn – verbinding is. De openheid mijn hart, zonder al ingevuld te hebben dat er fondsen geworven moesten worden, zonder al beelden en verwachtingen te maken – die kwetsbaarheid was eng maar waardevol. Ze werd beantwoord, ze kon beantwoord worden door de vrouwen die ik ontmoette, omdat ook zij open waren en zonder verwachtingen. Er was daardoor verbinding tussen ons, herkenning, zusterschap.

Als nodiging van deze viering schreef ik: “Als je een ander mens wilt ontmoeten, een vreemde wereld wilt ontdekken moet je dit doen: Je neemt alles mee wat je bekend is en toch ga je met lege handen op weg. Je opent je hart.” Als je met dat lef op pad gaat, kan je gebeuren wat mij gebeurde en wat Wendell Berry zegt in het filmpje wat we straks zullen bekijken:

“Voor even verblijf ik in de genade van de wereld – en ben vrij”.
Moge het zo zijn.

Pianomuziek: Irina speelt River Flows in You van Yiruma

Geloofsbelijdenis

God van het leven,
die vreugde vindt in ieder mens,
je bent zorgzaam en je laat ons niet in de steek.
Ik geloof in je.
Jezus, onze naaste, die mij laat zien wie God is,
je vraagt aan ons om rechttop te staan.
Ik geloof in je.

Heilzame Geest, ik geloof in je.

Je openbaart je op onverwachte momenten
als wijsheid in mensen
die weten wat goed is om te doen.
Ik geloof dat jouw kracht zich in mij kan openbaren.

Ik geloof in onze gemeenschap,
mensen die durven zoeken
en durven vieren dat ze jou vinden,
God van het leven.

Collecte

*Om onze wekelijkse vieringen te kunnen houden maakt onze gemeenschap kosten. In de Duif dragen veel mensen bij door middel van een periodieke/ jaarlijkse bank- of giroafschrijving. Daarnaast kun je vandaag ook een bijdrage in de collecteschaal doen of een digitale gift doen via onderstaande QRcode:
Iedere bijdrage wordt erg op prijs gesteld. Hartelijk dank!!!*

Het hart van de viering – delen met elkaar

De vrede van de wilde dingen – Wendell Berry

<https://www.youtube.com/watch?v=-ewBOWL3bNw&feature=youtu.be>

Als wanhoop over de wereld in mij groeit
en ik ontwaak in de nacht bij het minste geluid,
uit angst voor wat mijn leven
of dat van mijn kinderen zal zijn,
sta ik op en ga liggen
waar de woerd rust in zijn schoonheid
op het water en de zilverreiger voert.

Ik daal neer in de vrede van de wilde dingen,
die hun leven niet belasten
door op voorhand te rouwen.

Ik kom in de nabijheid van de stille wateren
en ik voel de dagblinde sterren boven me,
die wachten met hun schijnen.

Voor even verblijf ik
in de genade van de wereld
en ben vrij.

Lezing lied PSALM 19 *H. Oosterhuis / A. Oomen*

De hemel ontvouwt de glorie van God,
het uitspansel roemt het werk van zijn handen.

De dag geeft het door aan de volgende dag,
de nachten vertellen elkaar wat zij weten.
Het is geen spreken, er zijn geen woorden
en hun stemmen zijn niet te horen;
toch, overal wordt hun ritme vernomen,
hun echo reikt tot de rand van de aarde.

De hemel ontvouwt de glorie van God,
het uitspansel roemt het werk van zijn handen.

Hij heeft voor de zon een tent opgeslagen,
een bruidegom die uit het bruidsvertrek komt,
een held die juichend zijn tocht onderneemt,
dat is de zon, hij klimt langs de hemel
en daalt af aan de uiterste grens
en niets blijft voor zijn hitte verborgen.

De hemel ontvouwt de glorie van God,
het uitspansel roemt het werk van zijn handen.

Intenties uit het groene boek

Voorbeden

Gebed om liefdevolle vriendelijkheid:

Mogen wij mild zijn te midden van vijandigheid en haat,
mogen wij mild zijn te midden van geestelijk lijden,
mogen wij mild zijn te midden van lichamelijk lijden,
mogen wij zorgen voor onszelf in vreugde en vrede.

Mogen alle mensen,
ook degenen waar wij moeite mee hebben,
mild zijn te midden van vijandigheid en haat,
mogen allen mild zijn te midden van geestelijk lijden,
mogen allen mild zijn te midden van lichamelijk lijden.
Mogen allen en dus ook degenen waar wij moeite mee hebben, zorgen voor
zichzelf in vreugde en vrede.

Waar barmhartigheid en liefde is, daar is God

Ubi Caritas

Kings return

<https://www.youtube.com/watch?v=oCQOXY-FWTK>

Tafelgebed

Eeuwige,
Gij kent mij en Gij doorgrondt mij;
Gij weet mijn gaan en mijn staan.
Gisteren, vandaag en morgen
is uw Geest, uw adem, in mij.
De volheid van dat gevoel is bijna teveel.
Ik ben uw schepsel en ook zo alledaags.

Liefdevolle,
Ik ben in relatie geschapen.
Naast mij staat een ander mens
en nog één en nog één.
Wij zijn hier bij elkaar om te delen in uw bestaan,
te breken en te delen van brood en wijn.
Leven van verbinding en in overgave.

Krachtige en Tedere,
Heradem in ons het leven,
laat ons uw kracht ervaren.
Spreek tot ons in de taal van de liefde.
Schenk ons het vertrouwen
in het verbond tussen u en ons,
zodat in ons de echo kan weerklinken:
"ik ben er voor jou".

Nodiging

Delen van brood en wijn

Mededelingen

Slotlied

H. Oosterhuis / T. Löwenthal

Dat ik aarde zou bewonen
niet op vleugels als een arend,
niet in schemer als een nachtuil,
niet kortstondig als een bloem,
niet op vinnen onder water,
niet gejaagd en niet de jager,
niet op hoeven, niet met klauwen,
maar op voeten twee.

Om de verte te belopen,
om de horizon te halen
en wat handen die wat kunnen:
kappen, ruimen, zaaien, oogsten;

met een neus vol levensadem,
met een buik vol van begeren,
met een hoofd niet in de wolken,
wel geheven naar de zon

om te overzien die aarde,
haar te hoeden als een kudde,
haar te dienen als een akker
en te noemen bij haar naam.

Dat ik ben, niet meer of minder,
dan een mens, een kind van mensen,
één van velen, één met allen,
groot en nietig, weerloos vrij

om te zijn elkaar tot zegen,
om te gaan een weg van dagen,
liefdesweg, die ooit zal leiden
naar een menselijk bestaan.

Zegenbede

Moge de Eeuwige,
die in ons geboren wil worden
jou zegenen en sterken op jouw levenstocht,
waar je voeten je ook brengen,

Moge de Liefdevolle
jouw dagen vervullen
en je verbinden met je broeders en zusters,
wie dat ook mogen zijn.

Mogen wij het Goddelijke licht
in elkaar zien
en mogen wij het Goddelijk licht
naar elkaar uitstralen.

Amen.